ואישתכח כותי חמת זו טבריא ולמה נקרא שמה חמת על שום חמי טבריא רקת זו ציפורי ולמה נקרא שמה רקת משום דמידלייא כרקתא דנהרא כינרת זו גינוסר ולמה נקרא שמה כינרת דמתיקי פירא כקלא דכינרי אמר רבא מי איכא למאן דאמר רקת לאו טבריא היא והא כי שכיב איניש הכא התם ספדי ליה הכי "גדול הוא בששך ושם לו ברקת" וכי מסקי ארונא להתם ספדי ליה הכי "אוהבי *שרידים יושבי רקת צאו וקבלו הרוגי עומק" *כי נח נפשיה דרבי זירא פתח עליה ההוא ספדנא "ארץ שנער הרה וילדה, ארץ צבי גידלה שעשועיה, אוי נא לה אמרה רקת כי אבדה כלי חמדתה"? אלא אמר (*רבה) חמת זו חמי גרר, רקת זו טבריא, כינרת זו גינוסר, ולמה נקרא שמה רקת *שאפילו ריקנין שבה מלאין מצות כרמון, רבי ירמיה אמר רקת שמה ולמה נקרא שמה טבריא שיושבת בטבורה של ארץ ישראל (*רבא) אמר רקת שמה ולמה נקרא שמה טבריא שטובה ראיתה. אמר זעירא קטרון זו ציפורי ולמה נקרא שמה ציפורי שיושבת בראש ההר כצפור, וקטרון ציפורי היא והא קטרון בחלקו של זבולון הואי דכתיב °"זבולון לא הוריש את יושבי קטרון ואת יושבי נהלול" וזבולון מתרעם על מדותיו הוה שנאמר °"זבולון עם חרף נפשו למות", מה טעם, משום "דנפתלי על מרומי שדה". אמר זבולון לפני הקב"ה: רבונו של עולם לאחיי נתת להם שדות וכרמים ולי נתת הרים וגבעות, לאחיי נתת להם ארצות ולי נתת ימים ונהרות. אמר לו: כולן צריכין לך ע"י חלזון שנאמר [°עמים הר יקראו] ושפוני טמוני חול תני רב יוסף "שפוני" זה חלזון "טמוני" זו טרית "חול" זו זכוכית לבנה. אמר לפניו: רבונו של עולם מי מודיעני, (א) אמר לו °"שם יזבחו זבחי צדק" סימן זה יהא לך כל הנוטל ממך בלא דמים אינו מועיל בפרקמטיא שלו כלום, ואי סלקא דעתך קטרון זו ציפורי אמאי מתרעם על מדותיו והא הויא ציפורי מילתא דעדיפא טובא, וכי תימא דלית בה זבת חלב ודבש והאמר ריש לקיש לדידי *חזי לי זבת חלב ודבש דציפורי והויא ששה עשר מיל על ששה עשר מיל, וכ"ת דלא נפישא דידיה כדאחוה *והאמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן לדידי חזי לי זבת חלב ודבש דכל ארעא דישראל והויא כמבי כובי עד אקרא דתולבקני עשרין ותרתין פרסי אורכא ופותיא שיתא פרסי? אפ"ה שדות וכרמים עדיפא ליה, דיקא נמי דכתיב °"ונפתלי על מרומי שדה" ש"מ. אמר רבי אבהו °"ועקרון תעקר" זו קסרי בת אדום שהיא יושבת בין החולות והיא היתה יתד תקועה לישראל בימי יוונים, וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום היו קורין אותה אחידת מגדל *שיר. אמר רבי יוסי בר חנינא מאי דכתיב °"והסירותי דמיו מפיו ושקוציו מבין שניו ונשאר גם הוא לאלהינו": "והסירותי דמיו מפיו" זה בית (ב) (במיא) שלהן "ושקוציו מבין שניו" זה בית גליא שלהן "ונשאר גם הוא לאלהינו" אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות שבאדום °"והיה כאלוף ביהודה ועקרון כיבוסי" אלו *תראטריות וקרקסיות שבאדום שעתידין שרי יהודה ללמד בהן תורה ברבים *אמר רבי יצחק "לשם" זו פמיים, "עקרון תעקר" זו קסרי בת אדום שהיא היתה מטרופולין של מלכים: איכא דאמרי דמרבי בה מלכי ואיכא דאמרי דמוקמי מינה מלכי. קסרי וירושלים אם יאמר לך אדם חרבו שתיהן אל תאמן, ישבו שתיהן אל תאמן, חרבה קסרי וישבה ירושלים, חרבה ירושלים וישבה קסרי תאמן שנאמר °"אמלאה החרבה" *אם מליאה זו חרבה זו, אם מליאה זו חרבה זו, רב נחמן בר יצחק אמר מהכא °"ולאום מלאום יאמץ" ואמר רבי יצחק מאי דכתיב °"יוחן רשע בל למד צדק" אמר יצחק לפני הקב"ה: רבש"ע יוחן עשו. אמר לו רשע הוא. אמר לו "בל למד צדק" אמר לו °"בארץ נכוחות יעול" אמר לו אם כן "בל יראה גאות ה'" ואמר רבי יצחק מאי דכתיב °"אל תתן ה' מאויי רשע זממו אל תפק ירומו סלה" אמר יעקב לפני הקב"ה: רבונו של עולם אל תתן לעשו הרשע תאות לבו, "זממו אל תפק" זו גרממיא

ולישתכח כותי גרסי': **רקתא דנהרא** · שפת הנהר גבוה מן הנהר אף ציפורי יושבת בראש ההר: **כי שכיב איניש הכא** · כשמת אדם גדול בבבל: **ספדי ליה התם** · בטבריא: **בששך** · בבל בחילוף א"ת ב"ש: **ושם לו ברקת** · יצא לו שם בטבריא: **וכי מסקי ארון** · של מת מבבל לקוברו בטבריא: **אמרו הכי** · הספדנין קורין בשווקים בלשון הזה שיצאו לקראת המת: **אוהבי שרידים** · אוהבי ישראל: **יושבי רקת צאו וקבלו הרוגי עמק** · מתי בבל העמוקה: ר' זירא עלה מבבל לארץ ישראל ומת שם בטבריא: [**ארץ צבי** · ארץ] ישראל: **גידלה שעשועיה** · של שנער: **בטיבורה** · באמצעיתה: **לא הוריש את יושבי קטרון** · שבאה לחלקו ועבר על מה שאמר הקב"ה לא תחיה כל נשמה (דברים כ) והניחן לגור שם ביניהם ולהעלות להם מס: **על מדותיו** · על חלקו שנמדד לו מן השמים מדה שאינו חפץ בה: **כולן צריכין לך** · כל אחיך יהו צריכין לך: **על ידי חלזון** · חלזון עולה מן הים להרים וצובעין בדמו תכלת ונמכר בדמים יקרים: **עמים הר יקראו** · מכל השבטים יתקבצו להריך לקנות שפוני טמוני חול: **שפוני זה חלזון** · שהוא דבר חשוב ספון חשוב בלשון ברייתא: **טרית** · דג שקורין טוניי"א: **זכוכית לבנה** · היוצא מן החול כדאמר ביציאות השבת (שבת טו:) וחול של זבולון חשוב משאר חולות וראוי לזכוכית לבנה: **מי מודיעני** · על זאת לתת לי דמים: כל המוצא חלזון ונוטלו בלא דמים אינו מצליח: **שם יזבחו זבחי צדק** · כאשר אסור גזל בעולה כך לא יגזלו ממך כלום שאם יטול שום פרוטה בלא דמים תתקלקל הצביעה, והחול לא יועיל כלום: **זבת חלב ודבש** · העזים אוכלין תאנים והדבש נוטף מהן והחלב זב מן העזים ונעשים כמין נחל: **ששה עשר מיל** · ד' פרסאות: **לדידי חזי לי זבת חלב ודבש דכל ארץ ישראל** · בכל מקום שהוא שם ואם באת לצרפו יחד הוי כמבי כובי עד אקרא דתולבקני שם מקום: **אקרא** · מקום מעבר הנהר ובלע"ז פורט"ו: **עדיפי ליה** · חביבי ליה: **יתד תקועה** · לרעה: **אחידת מגדל שיר** · כבושת מגדל שיר: **והסירותי דמיו מפיו וגו'** · גבי צור כתיב שהוא ראש לאדום: **גלייא** (ג)(**במיא**) ראשי ע"ז הם לאדום: **כיבוסי** · היא ירושלים: **והיה אלוף כאלופי יהודה** · ועקרון תהיה בית תלמוד בירושלים: **לשם** · עיר שכיבשו בני דן: **זו פמיים** · שמשם ירדן יוצא כדאמר מר ירדן יוצא ממערת פמיים (בכורות דף נה.): **מטרופולין** · לשון יון אימא של מלכות מטר"א אם, פולין לשון שררה כדאמר מר עד שבאו דיופלי מהעיר שני שרים (תענית דף יח:): **דמרבי** · שמגדלין שם בני מלכים: **אמלאה החרבה** · רישא דקרא יען אמרה צור על ירושלים אמלאה החרבה עכשיו אתמלא מחורבתה: (ד) **רשע** · זה עשו: **בארץ נכוחות יעול** · את ירושלים יחריב אמר יצחק להקב"ה יוחן רשע זה עשו אמר לו הקדוש ברוך הוא רשע הוא: **אמר** · יצחק בל למד צדק כלומר אין אדם יכול ללמד עליו צדק: **אמר לו** · הקב"ה: **בארץ נכוחות יעול** · כלומר עתיד להחריב את ארץ ישראל: **אמר יצחק** · אם כן בל יראה גאות ה': **זממו אל תפק** · אל תוציאהו מנחיריו זמם כמין טבעת ברזל *שנותנין בחוטמה של אנקה ונמשכת בו ומתוך חוזקה אינה משתמרת כי אם בו: גרממיא

שטובה ראייתה · שהיו שם גנות ופרדסים:

דכל הנוטל (פרוטה) ממך בלא דמים אין מועיל · דכתיב שם יזבחו זבחי צדק וגזל לא מהני בזבח:

טראטריות (ה) וקרקסיאות. י"מ בתי עבודת כוכבים ומכנה אותן טרטאר' לשון חרפה וקרקסיאות רוצה לומר בית הכסא בלשון ערב וקשה לומר שאותן מקומות מטונפות יכול ללמוד שם תורה אלא ודאי לשמחה יהא במהרה בימינו ורוצה לומר בתים שמתאספים שם לוועד של עובדי עבודת כוכבים:

רבינו חננאל

בי"ד ובפ"ו משום דמספקא ליה ומקשינן והא טבריא ודאי מערי מבצר הוא דכתיב וערי מבצר הצדים צר וחמת רקת וכנרת וקי"ל דרקת זו טבריא אלא משום שימה חומתה כו' טליא פי' נערים. דמדליא כרקתא דנהרא פי' גבוהה כשפת הנהר:

[עיין פרש"י ובערוך ערך שרד פי' אוהבי תלמידי חכמים יושבי בבית המדרש של טבריא ופי' הערוך מבואר על פי מה דאמר הש"ס בחולין קלג: אין שריד אלא ת"ח שנאמר ובשרידים אשר ה' קורא]

הגהות הב"ח

(א) גמ' מי מודיעני על זאת אמר לו וכו' שכל הנוטל: (ב) שם דמיו מפיו זה בית כריא שלהן: (ג) רש"י ד"ה גלייא וכריא ראשי: (ד) ד"ה אמלאה וכו' מחורבתה הס"ד ואח"כ מ"ה יוחן רשע: (ה) תוד"ה טרטיאות י"מ בתי כו' כצ"ל ותי' וקרקסיאות נמחק וכו' מקומות מטונפות יכול ללמוד וכו' וטראטריות וקרקסיאות דהכא רוצה לומר בתים כ"ב עיין בשבת דף קנ. ופ"ק דע"ז דף יח ע"ב:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה זממו כו' · שנותנים בחוטמה של אנקה. שבת דף נא ע"ב:

[נ"ל צור כך הגי' בע"י ובערוך ערך אחד גריס שד פי' מגדל ששור'ם בו לפנים שדים פי' מגדל שהוא מוחזק בשד]

תורה אור: שופטים א · שם ה · דברים לג · שם · שופטים ה · צפניה ב · זכריה ט · שם · יחזקאל כו · בראשית כה · ישעיה כו · תהלים קמ

מו"ק כה:

[נ"ל רבא]

[ברכות כו. עירובין יט. חגיגה כז. סנהדרין לז.]

[נ"ל רבה]

כתובות קיא:

[כתובות קיא: ע"ש]

[בכורות נה.]

[בערוך ערך אסטר הביא פירושו דהנהו שתי תיבות]

פסחים מב:

מבנה ⋈ סימן להמשך הגמ' לגבי דיון בשמה של ציפורי

מבנה ≡ הספדים

נושא: איך יתכן דקטרון הוא ציפורי והא אנו יודעים: • דקטרון - זבולון • ציפורי - מקום מטובח • זבולון - מתרעם (מתלונן) על חלקו שקבל בחלוקת הארץ ואם קטרון (שהיא בחלקו של זבולון) הוא ציפורי (שהיא מקום מטובח) למה זבולון התלונן

מבנה (מצקב) △ דבריו של זבולון כלפי ה'

▽ תשובותיו של הקב"ה

דברים לג:יח ולזבולון אמר שמח זבולון בצאתך ויששכר באהליך: יט עמים הר יקראו שם יזבחו זבחי צדק כי שפע ימים יינקו ושפוני טמוני חול

נושא: דרשות על פסוקים שמוזכרים בהן מקומות הקשורים לאדום

צפניה ב:ד אשדוד בצהרים יגרשוה ועקרון תעקר

מבנה ⌂ מימרות של ר' יצחק

*יהושע יט:מז ויעלו בני דן וילחמו עם לֶשֶׁם וילכדו אותה

ישעיה כו:י יוחן רשע בל למד צדק בארץ נכוחות יעול ובל יראה גאות ה'

מבנה ⋈ יצחק/יעקב התייחסות של כל א' לעשו כלפי ה'